सर्व्वायुरसि सर्व्वमायुरसि" इति। हे हिरण्य त्वम्। 'आयुर्हेतु-रसि इति न केवलं ममैवायुर्हेतुः, किन्तु 'विश्वेषां मनुष्याणां, 'सर्व्वेषां देवानाञ्च,'आयुर्हेतुरसि, तस्मात्त्वमेव 'सर्व्वायुः,'असि'॥

कल्पः। 'तैरेनं संसृष्टैरभिषिञ्चति यतो वातो मनोजवाः इति। तैरपां गृहैः। पाठस्तु, "यतो वातो मनोजवाः। यतः चरन्ति सिन्धवः। तासां त्वा सर्व्वासाꣳ रुचा। अभिषिञ्चामि वर्च्चसा" इति। 'यतः' यस्याः रुचः, दीप्तेः, वेगवान् 'वातः', प्रवर्त्तते, पुनरपि 'यतः', सिन्धवः, 'नद्यः', 'मनोजवाः' मनो-वेगयुक्ताः, सत्यः 'चरन्ति' प्रवहन्ति, 'तासां' सर्व्वासां सम्ब-न्धिन्या 'रुचा', 'त्वां' यजमानं, 'वर्च्चसा' बलनिमित्तम् 'अभि-षिञ्चामि'॥

कल्पः। 'समुद्र इवासि गह्वनेत्येनमभिमन्त्र्य' इति। पाठस्तु, समुद्र इवासि गह्वना। सोम इवास्यदाभ्यः। अग्निरिव वि-श्वतः प्रत्यङ्। सूर्य्य इव ज्योतिषा विभूः" [६] इति। हे यजमान, त्वं 'गह्वना' गाम्भीर्य्येण, 'समुद्र इवासि' समुद्रस-मोऽसि, सोमवत् 'अदाभ्यः' केनापि अप्रधृष्योऽसि, 'अग्निरिव', 'विश्वतः' सर्व्वस्मात्, 'प्रत्यङ्' प्रत्यासन्नोऽसि। अग्निर्ह्युदरमध्य-वर्त्तित्वात प्रत्यासन्नः। 'सूर्य्य इव ज्योतिषा', व्याप्तोऽसि॥

कल्पः। 'अपां गृहान् गृह्णन्ति ये मन्थान् कल्पयन्ति, अपां यो द्रवणे रस इत्येतैः प्रतिमन्त्रम्' इति। तानेतान् चतुरो मन्त्रानाह। "अपां यो द्रवणे रसः। तमहमस्मा आमुष्यायणाय। तेजसे ब्रह्मवर्च्चसाय गृह्णामि। अपां य ऊर्म्मो